

25 Comhairle Chomhairleach Bhuiséadach na hÉireann

- 25.1** Bunaíodh Comhairle Chomhairleach Bhuiséadach na hÉireann faoin Acht um Fhreagracht Bhuiséadach, 2012 (an tAcht), chun measúnuithe neamhspleácha a sholáthar ar phleananna agus réamh-mheastacháin bhuiséadacha an Rialtais agus chun plé poiblí a threorú ar ábhair eacnamaíocha agus bhuiséadacha.

Cuntais Chomhairle Chomhairleach Bhuiséadach na hÉireann

- 25.2** Is é Cathaoirleach na Comhairle Buiséadaí an t-oifigeach atá freagrach as a ráitis airgeadais a ullmhú agus a chur i láthair lena n-íniúchadh.¹ Faoin Acht, ceanglaítear ar an gComhairle Bhuiséadach cuntais ar fháltais agus ar chaiteachas a choinneáil san fhoirm a cheadaíonn an tAire Airgeadais (an tAire) agus iad a chur isteach lena n-íniúchadh ag an Ard-Reachtaire Cuntas agus Ciste laistigh de thrí mhí tar éis dheireadh na tréimhse cuntasáíochta lena mbaineann siad.² Ar chríochnú an iniúchta, ní mór cóip de na cuntais agus den tuarascáil iniúcháir a thabhairt don Aire, agus é de dhualgas air nó uirthi ar a s(h)éal é a chur faoi bhráid Thithe an Oireachtais.

- 25.3** Ar leithligh, ceanglaítear leis an Acht ar an Ard-Reachtaire Cuntas agus Ciste tuairisc a thabhairt do Dháil Éireann maidir le cruinneas na suimeanna a thugann an Chomhairle Bhuiséadach chun cuntais gach bliain. Is í seo an tuarascáil do 2022.

- 25.4** Rinneadh iniúchadh ar chuntais na Comhairle Buiséadaí do 2022, agus eisíodh an tuarascáil ar an iniúchadh an 19 Meán Fómhair 2023.

- 25.5** Is deimhin liom go dtugtar sna cuntais léargas fírinneach cóir ar shócmhainní, dlíteanais agus staid airgeadais na Comhairle Buiséadaí ag deireadh 2022 agus ar a hioncam agus a caiteachas don bhliain.

Maoiniú

- 25.6** Maoinítear an Chomhairle Bhuiséadach ó Phríomh-Chiste an Stáitchiste, faoi réir méid ‘uasteorann’ bliantúil atá innéacsaithe de réir boilscithe.³ B’ionann an uasteorainn mhaoinithe a bhí bunaithe ar airgead tirim do 2022 agus €854,000 (2021: €834,000) agus tharraing an Chomhairle Bhuiséadach cistí dar luach €730,000 (2021: €648,000) sa bhliain.⁴

- 25.7** B’ionann ioncam na Comhairle Buiséadaí don bhliain agus €904,000 (2021: €836,000) nuair a thugtar cuntas ann ar bhonn fabhráithe.⁵

- 25.8** B’ionann caiteachas reatha na Comhairle Buiséadaí agus €901,000 in 2022 (2021: €836,000).

- 25.9** B’ionann costais tuarastail agus 51% den chaiteachas in 2022. Bhain an ghné ba mhó de chaiteachas riaracháin neamhphá na Comhairle Buiséadaí le táille riaracháin a bhí iníoctha leis an Institiúid Taighde Eacnamaíochta agus Sóisialta (ESRI) i leith costais cóiríochta oifige agus seirbhísí tacaíochta in 2022, arbh ionann iad agus thart ar €126,000 san iomlán.

1 D'éirigh an tUasal Sebastian Barnes (ECFE) as mar Chathaoirleach ar an gComhairle Bhuiséadach ag deireadh mhí an Mheithimh 2023. Tá an tOllamh Michael McMahon ceaptha mar Chathaoirleach gníomhach ar an gComhairle, go dtí go dtabharfar an próiseas chun Cathaoirleach nua a roghnú chun críche.

2 Ullmhaíodh ráitis airgeadais na Comhairle de réir Chaighdeán Tuairiscithe Airgeadais (CTA) 102.

3 Foráiltear le mír 9 den sceideal a ghabhann leis an Acht don fhoinse maoinithe agus socraítear léi an leibhéal bunlíne caiteachais don Chomhairle ar thosach feidhme (an 31 Nollaig 2012) ag €800,000.

4 Cuireann an Roinn Airgeadais Innéacs Comhchuibhithe ar Phraghsanna do Thomhaltóirí (ICPT) de chuid na Príomh-Oifige Staidrimh i bhfeidhm agus an uasteorainn d'aon bhliain á cinneadh aici. Ba é 2.4% an ráta ICPT a úsáideadh chun uasteorainn na bliana 2022 a ríomh, bunaithe ar thuairisceán ICPT na bliana 2021.

5 Cinntear ioncam agus caiteachas faoin gcoinbhinsiún cuntasáíochta fabhráithe, agus tá an uasteorainn mhaoinithe bunaithe ar airgead tirim.

Athbhreithniú piaraí

- 25.10** De réir an phlean straitéisigh 2020–2022 uaithi, choimisiúnaigh an Chomhairle Bhuiséadach an Eagraíocht um Chomhar agus Fhorbairt Eacnamaíochta chun meastóireacht sheachtrach a dhéanamh ar fheidhmiú na Comhairle Buiséadaí maidir lena sainordú faoin Acht, lena struchtúir rialachais, le cé chomh héifeachtach agus a chuireann sí a cuid oibre in iúl agus le tionchar a cuid oibre. Ba é sin an dara hathbhreithniú seachtrach neamhspleách ar an gComhairle Bhuiséadach.¹
- 25.11** Foilsíodh tuarascáil an ghrúpa athbhreithnithe i mí Feabhra 2021.²
- 25.12** Fuarthas amach san athbhreithniú gur fheidhmigh an Chomhairle Bhuiséadach go maith de réir caighdeáin idirnáisiúnta, agus í ag comhlíonadh na bprionsabal nó na gcaighdeán i mbeagnach gach réimse nó ag feidhmiú os a gcionn. Luadh san athbhreithniú gur chuidigh an Chomhairle Bhuiséadach le bainistíocht buiséadach a neartú in Éirinn trí uirlisí nua a fhorbairt chun comhlíonadh rialacha buiséadacha a mheas agus chun an timthriall eacnamaíoch a thomhas. Fuarthas amach san athbhreithniú go léiríonn an Chomhairle leibhéil arda trédhearcachta maidir lena modheolaíochtaí agus go meastar í a bheith neamhspleách agus neamhchlaonta.
- 25.13** Rinneadh roinnt moltaí thar shé réimse san athbhreithniú: buiséad, ceannaireacht, ceanglais rialachais, rochtain ar fhaisnéis, soláthar foirne agus saincheistanna buiséadacha meántéarmacha agus fadtéarmacha.
- 25.14** Ag teacht sna sála ar mholtaí na tuarascála, d'aithin an Chomhairle Bhuiséadach 28 ngníomhphointe molta. Chinn an Chomhairle gan dhá mholadh a chur i bhfeidhm, agus, maidir leis na 26 mholadh atá fágtha, tá sí den tuairim go bhfuil cur chun feidhme 14 acu faoina rialú díreach, ach nach bhfuil aon smacht aici ar chur chun feidhme 12 cheann eile.
- 25.15** Tá an Chomhairle Bhuiséadach i mbun na moltaí atá faoina rialú a chur i bhfeidhm, fad is atá saincheistanna eile á bplé aici leis an Rialtas. Tá deich gcinn de na moltaí atá faoi rialú díreach na Comhairle curtha i bhfeidhm go hiomlán, agus tá obair idir lámha chun na ceithre mholadh eile a chur i bhfeidhm.
- 25.16** Maidir leis an 12 mholadh nach bhfuil faoi rialú díreach na Comhairle, tá ceithre cinn acu curtha i bhfeidhm go hiomlán amhail Lúnasa 2023. Leanfaidh an Chomhairle den phlé atá ar siúl aici leis an Roinn Airgeadais maidir le cur i bhfeidhm seacht mholadh eile. Chinn an Chomhairle gan tabhairt faoi athrú reachtach a moladh lena n-aistreo faoi ról an duine chuntasaigh ó Chathaoirleach na Comhairle go ceann Rúnaíocht na Comhairle.
- 25.17** D'fhoilsigh an Chomhairle plan straitéiseach nua (2023–2025) i mí Eanáir 2023. Is é an sprioc straitéiseach atá aici don tréimhse ná gach gné dá sainordú a chur i gcrích, is é sin, réamhaisnéisí oifigiúla, staid fhioscach an Rialtais agus comhlíonadh na rialach buiséadaí a mheas; chomh maith le glacadh le réamhaisnéisí maicreacnamaíocha oifigiúla. Tugtar gealltanais leis an bplan straitéiseach go gcuirfidh an Chomhairle tús leis an gcéad athbhreithniú seachtrach eile ar a cuid oibríochtaí in 2026.

¹ Rinneadh an t-athbhreithniú seachtrach roimhe sin in 2015.

² Tá na tuarascálacha athbhreithnithe sheachtraigh do 2015 agus do 2021 le fáil ag www.fiscalcouncil.ie/.